

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΦΥΛΛΑ ΑΠΟ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Και μήπως δέν έλεγε σωστά κείνος ο Σωκράτης ο παλιός, πώς, αν ίσως εΐταν βολετό, άνεβαίνοντας στο πιό ψηλό τής Πολιτείας μέρος, να φωνάζει: «άνθρωποι, πού χάνεστε; σεΐς πού παραφροντίζετε για τήν απόχτηση περιουσίας, και για τὰ παιδιά σας, πού θά τούς τάφισετε, τόσο λίγο νοιάζεστε;»

Σ' αυτά θά πρόσθετα πώς οί πατέρες τουτοι κάνουν πάνω-κάτω όμοια με κείνον, πού φροντίζει για τὰ παπούτσια του και παραμελᾷ τὰ ποδιάρια του.

Και σέ τόσο βαθμό πολλοί πατέρες αγαπούν τὸ χρήμα και μισοῦν τὰ παιδιά τους, πού για να μη πλερώνουν πιό πολὺ μιστό, προτιμοῦν ανθρώπους δασκάλους ὀλοτελα άνάξιους, κυνηγώντας παιδείη, πού για τή φτήνεια της φέρνει τήν ἀμάθεια. Γιαυτό και ὁ Ἀρίστιππος (*) ἐπιτυχημένα κί ἔξυπνα πείραξε με λόγια τὸν κοκορόμυαλο πατέρα. Γιατί, ὅταν τὸν ρώτησε κάποιος, πόσο ἤθελε μιστό, για να διδάξει τὸ παιδί του, —χιλίες δραχμὲς» εἶπε. Κί ὅταν αὐτός του ἀπάντησε: —«Για ὄνομα του Θεοῦ, τόσα πολλά! Γώ θά μπορούσα με χίλιες δραχμὲς ἕνα μουλάρι ναγοράσω». «Ἔτσι σίγουρα τ' ἀπάντησε, δυὸ μουλάρια θάποχτήσεις, ἕνα αὐτό πού θάγοράσεις και τὸ γιό σου!»

Και γενικά εἶναι πολὺ ἄστοπο να συνειθίζουμε τὰ παιδιά να δέχονται τή θροφή με τὸ δεξί τὸ χέρι, κί ὅταν ἀπλώσουν τὸ ζερβί να τὰ μαζώνουμε, με να μη δείχνουμε λίγη φροντίδα για νακοῦν λόγια ταιριασμένα.

Τὸ τί λοιπὸν γίνεται με τούς θαύμασιους αὐτούς πατέρες, ὅταν κακοαναθρέψουν τὰ παιδιά τους, θά σᾶς τὸ πῶ. Γιατί, ὅταν, μπαίνοντας αὐτὰ στην άντρίκια ἡλικία, περιφρονήσουν τήν ἠθική και ταχτική ζωὴ και ριχτοῦν με λύσσα σέ χτηνώδικες κί ἄταχτες ἡδονές, τότε τέλος πάντων ὅταν πιά τίποτα δέ φελᾷ, μετανιώνουν, καταλυπημένοι για τὰδικήματά τους, γιατί ἀδιαφόρησαν τήν παιδείη τῶν παιδιῶν τους ἐγκληματικά.

Γιατί ἄλλα ἀπ' αὐτὰ παίρνουν μαζί τους κόλακες και παράσιτους ανθρώπους, ταπεινοῦς κί ἀναθεματισμένους, πού χαλνοῦν και φθείρουν τή νεότητα, ἄλλα πάλι καταξοδεύονται σέ φαγοπότια, κί ἄλλα ρίχνονται στὰ τυχερά παιγνίδια και γλεντοκοπήματα. Ἄν ὅμως καταγίνοντα, με τή φιλοσοφία, ἴσως δέ θά παραδίνονταν δουλικά σέ τέτοια πράματα.

7.—Τὸ μόνο σταθερὸ ἀγαθὸ για τήν ἀπόλαυση τής ἀρετῆς και εὐτυχίας εἶναι ἡ καλὴ ἀνατροφή και τὰ γράμματα.

Με συντομία λοιπὸν ἐγὼ λέω (κ' εὐκολα θά

(*) Δάσκαλος του παλιου καιρου.

φανεῖ πὼς λέγω πλιότερο χρησμούς, παρά ὀρμήνεις) πὼς εἶναι και πρώτο και μέσο και ὕστερνὸ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ, κύριο πράμα ἡ χρηστὴ ἀνατροφή και ἡ ὀρθὴ παιδείη και ἐπιμένω πὼς αὐτὰ φέρνουν και μ' αὐτὰ ἀποχτοῦμε τήν ἀρετὴ κ' εὐδαιμονία. Τᾶλλα ἀπὸ τ' ἀγαθὰ μας κατάντησαν ἄσφαρτὰ, μικρὰ κί ἀνάξια.

Ἡ καλὴ καταγωγή (ἔξὸν ἀπὸ τὰ πλούτη και τήν εὐγένεια) εἶναι ἕνα ἀγαθὸ καλὸ και προγονικό, τὰ πλούτη πάλι πολύτιμα με ἀπόχτημα τής τύχης, ἐπειδὴ πολλές φορές ἀπὸ κείνους πού τὰ ἔχουν τούς τὰ παίρνει πίσω, και τὰ δίνει σέ κείνους πού δέν ἔχουν καμιά ἐλπίδα.

Κί ἀκόμα τὰ πολλὰ πλούτη εἶναι σημάδι στὰ μάτια κείνων, πού θέλουν να κυνηγοῦν τὸ χρῆμα, δηλαδή τούς φονιάδες, τούς κλέφτες και τούς συκοφάντες. Και τὸ πιό σπουδαῖο, ὅτι ἀπ' αὐτὰ ἔχουν οί πιό πονηροί.

Κί ἀκόμα ἡ δόξα εἶναι σεβαστό, με πράμα ἀβέβαιο. Ἡ ὀμορφία πάλι περιζήτητο, με πρόσκαιρο. Ἡ γερωσύνη πάλι πολύτιμη, με εὐκολονίκητη ἀπὸ τήν ἀρρώστεια και τὰ γερατεία. Και γενικά ἄν κανένας περηφανεύεται για τή δύναμη του κορμιου του, ἄς μάθει πὼς δέ σκέφτεται ὀρθά. Γιατί ἡ δύναμη του ἀνθρώπου, πόσο ἀπ' τή δύναμη τῶν ἄλλων ζῶων εἶναι, να ποῦμε του ἐλέφαντα, του ταύρου ἡ του λιονταριου;

Μόνον ἡ παιδεία στον ἀνθρώπο εἶναι ἀθάνατη κί ἀπὸ Θεοῦ. Και δυὸ ἀπ' ὅλα εἶναι τὰ πιό κύρια στη φύση του ἀνθρώπου: ὁ νοῦς και τὰ γράμματα. Ὁ νοῦς εἶναι κατὰλληλος να διευθύνει τήν παιδεία, αὐτὴ πάλι ἰκανὴ να ὑπηρετᾷ τὸ νοῦ, γιατί εἶναι ἀδύνατο ἡ τύχη να τήν ἀφανίσει, ἡ συκοφαντία να τήν ἀφαιρέσει, ἡ ἀρρώστεια να τήν φθείρει και τὰ γερατεία να τή βλάψουν.

Γιατί μόνον τὸ μυαλό, ὅσο παλιώνει, τόσο καινουργιώνει, κί ὁ καιρός, ἀφαιρώντας ὅλα τᾶλλα, προσθέτει στὰ γηρατεία τήν ἐπιστήμη. Κί ὁ πόλεμος, σὰ χείμαρρος, παίρνοντας μαζί του ὅλα και σέρνοντάς τα δῶθε κείθε, μονάχα τήν παιδεία δέ μπορεί να πάρει μαζί του. Και μοῦ φαίνεται πὼς ὁ Στίλπωνας ἀπὸ τὰ Μέγαρα ἔδωκε ἀπόκριση ἀξιοθύμητη, ὅταν ὁ Δημήτριος ὁ πολιορκητῆς καταχτώντας τήν πολιτεία και κατεδαφίζοντάς τήν, τόνε ρώτησε μπάς κί εἶχε χάσει τίποτε; —«ὄχι ἀληθινά, ἀπάντησε, γιατί ὁ πόλεμος δέ μπορεί να πάρει για πλιότισκο τήν ἀρετὴ».

Σύμφωνη δέ και μ' αὐτὴν ὀμοια φαίνεται και ἡ ἀπόκριση του Σωκράτη. Γιατί κί αὐτός, ὅταν τόνε ρώτησε ὁ Γοργίας μήπως καλὰ θυμάται ποιά γνώμη εἶχε για τὸ μεγάλο βασιλιά κί ἄν τόνε θεωρεῖ εὐτυχημένο; —«Δέν ξαίρω, ἀποκρίθηκε, ποιά σχέση ἔχει με τήν ἀρετὴ και τὰ γράμματα». Γιατί κατὰ τή γνώμη του Σωκράτη ἡ εὐδαιμονία βρίσκεται σ' αὐτὰ κί ὄχι στὰ καλὰ τής τύχης.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΠΟΛΕΤΣΗ

ΒΡΑΔΥΝΑ ΦΩΤΑ

Μιά μελωδία πικρίας και ἔρωτος

ΕΚΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

καί μισανθρωπίαν του, ήθελον εύρη περιποίησιν καί φιλοξενίαν, διά τας ὀλίγας ὥρας τῆς περαστικῆς ἐκεῖ διαμονῆς μου, ὅσον οὐδαμοῦ ἄλλου.

* *

Εἶχα ὀδοιπορήσῃ καθ' ὄλην ἐκείνην τὴν πρωΐαν, ὑπὸ καύσωνα πνιγρὸν — ἦσαν ἀρχαί τοῦ 'Ιουλίου — σκοπεύων ν' ἀναρρίχηθῶ μέχρι τοῦ ἔρημικοῦ ναύσκου, προτοῦ μὲ προλάβῃ ἡ μεσημβρία· ἀλλὰ καί ἐν περιπτώσει πιθανῆς βραδυπορίας καί ὑπερβολικοῦ καμάτου, ἠδυνάμην νά βασίζωμαι πάντοτε ἐπὶ τῆς φιλοξενίας καί τοῦ εὐπροσδέκτου τοῦ Καπετάν Φουρτούνα, τοῦ Λαμπῆ, μὲ τὸν ὅποιον ἤμεθα ἀπὸ μακροῦ συνδεδεμένοι. Ὅσάκις οὗτος κατήρχετο εἰς τὴν Χώραν, δι' ἐπιτήδεια καί ἄλλας προμηθείας, ἦτο ἀδύνατον νά μὲ ἐπισκεφθῇ κατ' οἶκον, νά μοῦ ἀποτείνῃ τὸ φιλικόν του χαίρε· τρίς ἢ τετράκις τοῦ ἔτους, ἤμην βέβαιος ὅτι θά τὸν συνήντων — ἰδίως περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ ἔαρος (τὸν χειμῶνα ἔμενεν ὡς ἐγκάθειρτος εἰς ἄλλο, πλησιέστερον ἐρημητήριον), ὅποτε ἡ ἐπανερχομένη καλοκαίρια ἐπέτρεπε τὰς τοιοῦτου εἴδους πεζοπορίας.

Τελευταίαν φοράν τὸν εἶχα ἰδῆ, μεταβαίνων πρὸς ἐπιτέλεσιν θρησκευτικοῦ τινος καθήκοντος, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτήρος. Ἦτο πάντοτε ἀκμαῖος καί εὐσταλής, ἂν καὶ ἀρκούντως προκεχωρηκυίας ἡλικίας, καί ἔφερε πάντοτε τὸ ἰδιόρρυθμον ἐκεῖνο κάλυμμα, τὸν ἰδιότροπον ἐκεῖνον «κοῦκκον», μὲ τὸν ὅποιον ἦτο γνωστός εἰς ὄλην τὴν περιοχὴν. Ὅτε μὲ συνήντα, ἡ πρώτη του λέξις ἦτο: «Τί χαμπάρια, κουμπάρε; Πῶς τὰ βολεύει τώρα ὁ κόσμος, μὲ τὴν ἀκρίβεια ποῦ μὰς πλάκωσε;...» Ἐπειδὴ, διὰ τὸν Φουρτούνα, τὸν Λαμπῆν, ἡ ἀκρίβεια τοῦ βίου ἔβαινε κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ γλεντιοῦ καί τῶν διασκεδάσεων, — ἔστω καί ἂν ὁ ἴδιος, δὲν ἐξώδευε πεντάραν περιπλέον, ἢ διὰ τὰ ἀπολύτως ἀπαραίτητα. Ὡμίλει δὲ ὡς προσάνεφρον, καθάσον, ἂν καί «πολλῶν ἄστεα οἶδε καὶ νόον ἔγνω», εἶχε μείνει ἐν πολλοῖς ἀγροῖκος καί ἀφέλης τὴν ἔκφρασιν.

Ἦμην βέβαιος, ὅθεν, ὅτι θά ἐτύγχανον ἐξαιρετικῆς περιποιήσεως παρά τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου, παρά τὰς διαρκεῖς μεμψιμοιρίας του, καί παρά τὴν ἀρκετὰ διαδεδομένην περὶ αὐτοῦ φήμην — τὴν ἄδικον, κατ' ἐμὲ — ὅτι ἦτο «παρὰδοπιτος» καί «σφικτοχέρης».

Ἀτυχῶς αἱ προβλέψεις μου δὲν ἐπληθύνοντο· κατὰ κακὴν ὄλωσιν σύμπτωσιν, τὴν ἡμέραν ἀκριβῶς τῆς ἀνόδου μου ἐκείνης, ὁ καπετάν Φουρτούνας, εἰς τὸν ὅποιον δὲν εἶχα προφθάσῃ νά γνωστοποιήσω τὰ τῆς πρωΐνης μου ἐκδρομῆς, εἶχε κατέλθῃ ἀφ' ἐσπέρας, καί δὲν ἐπρόκειτο νά ἐπιτρέψῃ, παρά τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης.

Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη πληροφορία, ἀνέκοφέν πῶς τὰ τολμηρὰ σχέδιά μου διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐκδρομῆς — εἶχα «λογαριάσει», βλέπετε, «χωρίς τὸν ξενοδόχον» —, καί μὲ ἠνάγκασεν, ἐκόντα ἄκοντα, νά ἐξακολουθήσω τὴν πορείαν μου νοτιώτερα, εἰς ἀναζήτησιν ἐτέρας καλύβης, ἄλλου, γνωστοῦ μου ἐπίσης, αἰγοβοσκοῦ, τὸν ὅποιον συνήντησα, εὐτυχῶς, εἰς τὸ ποιμνιοστάσιόν του, ἀπέχον περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν τοῦ ἐκκλησιδίου, ὅπερ

Ἡ ΑΡΧΑΙΑ ΜΟΥΣΑ

ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΕΙΟ

Λένε, πῶς τοῦ Ταντάλου ἡ κόρη
κάποια φορά γένηκε πέτρα·
καί λένε πάλι, ἕναν καιρὸ,
πῶς τοῦ Πανδίωνα ἡ κόρη
εἶχε γενῆ χελιδονάκι
καί πέταξε στὸν οὐρανό.
Ὅμως ἐγὼ ποθῶ νά γίνω
καθρέφτης — πάντα νά μὲ βλέπεις!
ἢ κάλλιο φόρεμά σου νᾶμαι
νά μὲ φορεῖς παντοτινά·
ἢ καί νεράκι κρουσταλλένιο
γιὰ νά σοῦ λούζω τὸ κορμί σου,
ἢ μύρο, γιὰ νά σοῦ τ' ἀλείβω
μὲ μιὰ γλυκεῖα μωσκοβολία.
Μὰ πάλι προτιμοῦσα νᾶμουν
ταινία σὲ τὸ στήθος σου τριγύρω
νά στοῦ βαστῶ σφιχτό, στητό,
ἢ μαργαριταριῶν στολίδι
γύρω στὸν ἄσπρο σου λαιμό.
Κι' ἀκόμα — ξέρεις; — θέλω νᾶμουν
τὰ δυὸ μικρὰ τὰ πασουμάκια σου,
γιὰ νᾶχω πάντα αὐτὴ τὴ χάρις:
νά μὲ πατοῦν τὰ ποδαράκια σου.

(Ἀπόδοση) ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΦΑΛΗΡΙΩΤΗΣ

ἀπετέλει τὸν σκοπὸν τῆς πολλὰ πρωΐνης ἐκείνης ἀνόδου.

Εἶχεν ἀρχίσῃ ἤδη νά δῆ ὁ ἥλιος, κατήρχετο αἰγλήεις καί ἀπαστράπτων, ἐν μέσῳ πορφυρῶν νεφῶν, ὅτε ὁ καπετάν Φουρτούνας ἐπέστρεψε παρ' ἐλπίδα ἀπὸ τὴν χώραν, συγκομίζων τὰ ὀψωνία του, χάριν τῶν ὁποίων ἠναγκάζετο νά «ξεμουδιάζῃ», καθὼς ἔλεγε, καί νά ἐγκαταλείπῃ δι' ὀλίγον τὸ σιωπηλὸν του ὀρεινὸν ἐρημητήριον. Μ' ἐπρόλαβε, πληροφορηθεὶς ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὴν χώραν, τὰ τῆς ἀνόδου μου. Ἦρξε καί πάλιν, μὲ τὴν γνωστὴν προσφώνησιν, τὴν καθιερωμένην:

— Τί χαμπάρια, κουμπάρε; Πῶς τὰ βολεύει ὁ κόσμος, τώρα, μὲ τὴν ἀκρίβεια ποῦ μὰς πλάκωσε;...

Μετὰ τοῦ Φουρτούνα, εἶχεν ἀνέλθῃ καί ὁ Σταμάτης, νεαρὸς αἰπόλος, δασύμαλλος καί ἄξεστος, ὅστις συνάδευεν αὐτὸν συνήθως, εἰς τὰς ἀνά τὰ ὄρη ἐκδρομὰς του. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς, ἐμελεπεν ἐπὶ τοῦ αὐλοῦ ποιμενικὰ ἄσματτα τερπνά, καί ἐτραγῶδει συνάμα χαριεστάτα. Ἐκόντα ἄκοντα ὁ Φουρτούνας μὲ ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ ποιμνιοστασίου, καί μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ ἐρημητήριόν του. Ἐκεῖ, ἐδειπνήσαμεν, μετὰ δὲ, ἐν ᾧ ἡ ἀγρυπὰ πανσέληνος ἐβρίπτε τὴν μελιχρὰν ἀνταύγειάν της καί κατηύαζε τὰ πάντα, ἀπεφάσισα τὴν κάθοδον, ὁμοῦ μὲ τὸν Σταμάτην, κατ' οὐδένα λόγον ἐννοῶντα νά μὲ ἀφήκῃ νά κατέλθω μόνος.

(Συνέχεια στὴ σελίδα 79)